

ПРИЛОЗИ

НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

IX

ЧАСОПИС ДРУШТВА НАСТАВНИКА СРПСКОГ ЈЕЗИКА
И КЊИЖЕВНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Бања Лука 2020

Прилози
настави српског језика и књижевности
Број IX • Бања Лука 2020

Издавач

Друштво наставника српског језика и
књижевности Републике Српске

Главни и одговорни уредник
проф. др Зорица Никитовић

Уређивачки одбор
проф. др Милан Ајџановић
доц. др Владан Бартула
проф. др Рајна Драгићевић
проф. др Зона Мркаљ
проф. др Зорица Никитовић
проф. др Душко Певуља
проф. др Ранко Поповић

Преводи резимеа на енглески језик
проф. др Жељка Бабић

Коректура
аутори радова

Насловна страна
Новак Демоњић

Припрема за штампу
Ведран Чичић

Штампа
Арт принт, Бања Лука

За штампарију
Милан Стијак

Тираж
300

САДРЖАЈ:

ПОДСЈЕЋАЊА

Стојан Новаковић	
Српска књига	7

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Дарко Ристов Ђого	
Српска књижевност као хришћанска етика	23

Саша Д. Шмуља	
„Чему твоја песма ако није откровење”: Критички портрет Светислава Мандића	37

Душко В. Певуља	
Између историјске драме и романтичарске трагедије <i>Јелисаветиа, кнегиња црногорска</i> Ђуре Јакшића	55

ЧАС СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Драгана Цвијовић	
Збирне именице у настави српског језика	69

Александар М. Новаковић	
Структура лекције у уџбеницима за учење српског и енглеског језика као страног	81

Драгана Д. Савин	
Коучинг, тренинг или нешто треће?	93

Борјан Митровић	
Србистика на обалама Хомеровим – српски језик, књижевност и култура у Републици Грчкој	107

ПРИКАЗИ

Горан М. Максимовић Разумијевање времена и језика.....	119
Марија В. Запутил У част Вуковог првог српског рјечника	131

АКТУЕЛНОСТИ

Рајна Драгићевић Прва интеркатедарска србистичка конференција	141
Влајко Пановић Изазови одгајања деце у информатичком добу	153
Гледај рибе, све су нијеме, ћутњом крију све проблеме	173
Наставници из Републике Српске на Зимском семинару у Београду	175
Упутство за припрему рукописа за штампу	177

КОУЧИНГ¹, ТРЕНИНГ ИЛИ НЕШТО ТРЕЋЕ?

У раду се бавимо неадаптираним терминима који су дошли из енглеског говорног подручја *коучинг* (*coaching*), *коуч* (*coach*), могућностима превођења ових појмова и предлагањем преводних решења на основу спроведених истраживања стања у новинским чланцима и полемике на исту тему у језичкој групи на Фејсбуку. Циљ рада је да се укаже на велики утицај енглеског језика на лексику српског језика и улазак непотребних енглеских речи и синтагми у српски језик услед лоших превода, као и да се на то реагује изналажењем одговарајућих преводних решења будући да за ове термине постоје семантички одговарајуће речи из лексичког фонда српског језика. У групу одговарајућих превода се сврставају: учитељ, предавач, саветник, (психо)терапеут, инструктор а за сам процес: саветовање, обука, подука, курс, терапија, течај, док тренер и тренинг не сматрамо адекватним преводом јер се у српском стандарду односе на спортске активности.

Кључне речи: коучинг, коуч, тренинг, тренер, термин, англистички, српски језик

Последњих деценија је изузетно раширена појава уношења речи из енглеског говорног подручја у све језика света. Српски језик у том погледу није изузетак. Како се наука и техника развијају и мењају, појављује се све више нових термина у енглеском језику у рачунарству, економији, техници, спорту, моди, здравству који се преузимају и одомаћују у многим језицима. Овај феномен утицаја енглеског стручног регистра на друге језике се објашњава огромним англоамеричким економским, политичким и културолошким утицајем и чини актуелно поље истраживања последњих деценија (ЋИРКОВИЋ-КОВАЧЕВИЋ 2018: 69). Исте тенденције су актуелне и у српском језику, будући да енглески постаје не само језик светске комуникације него и *одомаћени страни језик* (ПРЋИЋ 2004: 113). Ове нове речи често улазе у српски језик у потпуно неадаптираном облику у односу на српску језичку норму.

* draganasavin@gmail.com

Ауторка је докторанд на модулу Језик на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

¹ И друге сличне изведенице: лајф-коучинг, лајф коучинг, life coaching...

У раду се бавимо неадаптираним терминима из енглеског говорног подручја за „професију”² *коучинг*, *coaching*, и за носиоца те професије – *коуча*, *coach*, могућностима превођења ових појмова и давањем преводних решења на основу спроведених истраживања стања у новинским чланцима и једномесечне полемике на исту тему у језичкој групи на Фејсбуку *Свакој дана јо једно правило из области језичке културе*. Циљ рада јесте да се укаже на велик утицај енглеског језика на лексику српског језика и улазак непотребних енглеских речи и синтагми у српски језик услед лоших превода, те да се на то реагује изналажењем одговарајућих преводних решења.

У данашње време за праћења и разумевање појединих телевизијских прилога или чланака у дневним новина потребно је солидно знање енглеског језика. Ако се то знање не поседује, неопходно је коришћење енглеско-српских речника или пак речника страних речи и израза. Овај проблем је уочен и у раду *Неоиправдана ујошреба анилицизама у новинарском дискурсу* у коме се скреће пажња на појаву све мање разумљивости савремених текстова и разговора отежалих претераном употребом англицизама посебно код млађе популације, при чему се „стиче се утисак да смо у некој другој земљи, а неко би се могао запитати да ли заиста чује српски језик [...] Зато и не чуди парадоксално становиште које се може чути у данашње време, а то је да је потребно што боље познавати енглески језик како бисмо разумели српски” (Боранијашевић 2017: 62–63). Наша нормативистика није склона прогону туђица јер су многе током вишевековне употребе постале незаменљив део језичког фонда стандардног српског језика (боја, баклава, јогурт, јорган, папуча, пита, ракија, сандук, хајдук, цезва; ашов, бунда, варош, вашар, гулаш, кочија, салаш, соба, чизма...). Српски језик се према позајмљеницама (туђицама) односи доста либерално, те се не може сврстати у пуристичке језике, што сведочи и мишљење И. Клајна да је „лако прихватање позајмљеница постало једно од трајних обележја језичког стандарда” (2008: 153). Позајмљенице су потребне српском језику јер је немогуће замислити наш језик потпуно чист, који би садржао само речи словенског порекла а да се стране речи ограниче само на стручну терминологију (Клајн 2008: 155). Међутим, неопходно је и реаговати на појаву некритичког преузимања енглеских термина и израза у случајевима кад може да се

² Више о настанку и развоју ове професије, појма и термина „коучинг” се може наћи у раду: Вогићевић 2013: 147-160

нађе адекватна замена речима из српског лексичког фонда. На проблематику разумљивости приликом преузимања енглеских термина скреће се пажња и у Одлуци бр. 10 Одбора за стандардизацију српског језика, јер иако стручне термине³ стручњаци из те области разумеју, то по правилу није случај са широм јавношћу, чак ни са образованим лаицима (Кликовац 2017: 69).

О туђицама и односу српског језика према страним речима постоји изузетно обимна литература као и о утицајима енглеског језика на српски лексички ниво. Бављење овом проблематиком је започето радовима Рудолфа Филиповића (1986, 1990), а настављено кроз радове домаћих англиста, издвајамо ВУГАРСКИ 1997, а од новијих поменућемо само неке ФИЛПОВИЋ 2005; ВАЈИЋ 2009; СИЛАШКИ 2009, 2012; МИШИЋ-ИЛИЋ, ЛОРИЋИЋ 2011. Све више је радова посвећених одређеним доменима стручне терминологије⁴, док се у последње време појављују и докторске дисертације (ВУЛЕТИЋ 2015: 229; ПЕТРОВ 2015: 142). Најзначајније студије о утицају енглеског на српски језик су три речника: *Српско-енглески речник лажних њарова* (ХЛЕБЕЦ 1997), речник новијих англицизама групе аутора (VASIĆ i dr. 2001), *Lažni prijatelji u engleskom jeziku* (КОВАЧЕВИЋ 2009) и монографија *Енглески у српском* (ПРЋИЋ 2005).

Уочили смо да у широј јавности постоји потреба да се више говори и пише о новим речима које улазе у српски језик а остају нејасног значења за све носиоце српског језика. Сматрамо да недостају и научно-популарни чланци у дневним и недељним новинама који би скретали пажњу широј јавности на потребу неговања српског језика и инсистирали на правилној употреби језичких правила.

Полемике о језику због ових недостатака све чешће се пребацују на интернет, у Фејсбук групе, у којима се воде дискусије о најактуелнијим проблемима савременог српског језика од нестајања дијалеката, преко акцентуације појединих речи, до утицаја енглеског на лексички фонд српског језика и сл. Из полемика језичких група може се много научити, те би се и у наставу српског језика у основношколском и средњошколском нивоу могли укључити материјали из појединих расправа. Такође, требало би подстакнути ђаке да прате поједине садржаје језичких група, да сами уочавају актуелну проблематику на пољу туђица, да се обратe

³ У датом случају је реч о маркетиншким терминима.

⁴ Видјети такође и КАТИЋ 2003; РАДОЛКОВИЋ 2018: 324–329; ДОБРИЋ 2008, 302–316; БОГДАНОВИЋ 2014: 29–36.

питањем и на тај начин разреше недоумице које, евентуално, имају. Наставници би могли да подстакну такву врсту радозналости код ученика, али и да пажљиво одаберу језичке групе⁵ које би предложили за праћење, као и тематику коју би ђаци пратили.

Појмови којима се бавимо у раду као што су *лајф-коучинџ*, *лајф коучинџ*, *life coaching*, *coach*, се преузимају из енглеског језика, али их не можемо назвати англицизмима јер се још увек нису одомаћиле у српском језику. Према дефиницији англицизам је „енглеска реч која је ушла у неки туђ језик и одомаћила се у њему; извесна особина енглеског језика пренесена у неки страни језик; особеност енглеског језика” (ВУЈАКЛИЈА 1980: 47). Т. Прћић истиче да се тренутно под термином „англицизам” подразумева реч преузета из енглеског језика као језика-даваоца и уклопљена у систем српског као језика-примаоца (2004:114), док је Р. Филиповић англицизме дефинисао на следећи начин: „Anglicizam је свака riječ preuzeta iz engleskog jezika koja označava neki predmet, ideju ili pojam kao sustavne djelove engleske civilizacije; ona ne mora biti engleskog porijekla, ali mora biti adaptirana prema sustavu engleskog jezika i integrirana u engleski vokabular” (FILIPović 1990: 17).

Лајф-коучинџ, *лајф коучинџ*, *life coaching*, *coach* више су део једног посебног социолекта који се зове англосрпски и дефинише се као „jedna nasumična i proizvoljna mešavina (odnosno miks ili mix (...)), čija je glasovna struktura srpska, čiji su oblici uglavnom srpski, čije su reči često nepotrebno pozajmljene iz engleskog i najčešće loše prilagođene sistemu srpskog jezika, tako da se koriste bez ustaljenih pravopisnih, gramatičkih ili izgovornih oblika, a ponekad i bez ustaljenog značenja” (VASIĆ I DR. 2018: 7).

У језичкој Фејсбук групи *Свакој дана по једно правило из области језичке културе*⁶ у периоду 17. септембар - 22. октобар 2015. водила се полемика на тему *коуча* и *коучинџа*. Дискусија је започета објавом у групи следећег садржаја: *Наишла сам на следећи оџлас: „Заинтересовани сте*

⁵ Они који прате ситуацију у језичким групама знају да су поједине језичке групе настале, или преузете од стране исполитизованих администратора да би се вршила промоција политичких језика тзв. хрватског, црногорског и сл. уз честу појаву отимања од српског језика многих њених тековина као и српске књижевности средњовековних аутора и дијалеката.

⁶ Администратори групе су неколико уважених србиста и етимолога истраживача: Виолета Бабић, аутор више књига из језичке културе (365 језичких цртица, 366 језичких цртица, 367 језичких цртица), Јелена Мирковић, професор српског језика, др Светлана Слијепчевић из Института за српски језик САНУ и други.

да постанете професионални коуч? Тренинг „Уметности и наука коучинга“ је својеврсна припрема за покретање сопствене предузетничке посла у области коучинга”. Да ли је ово англосрпски или нема [не постоји] еквивалентни термин на српском?

Следећих месец дана водила се полемика око ових појмова, шта они значе изворно, да ли би било пожељно на други начин превести их и како би се могли превести ти термини. Администратори групе су се озбиљно бавили овом проблематиком и изнедрили су следећа решења: *учиџел самоанализе, тренер, вођа, психотерапеут, наставник и саветник*, сматрајући да је *коуч* апсолутно неприхватљива и непотребна реч у српском језику. У ову дискусију су унети и предлози неколико преводилаца енглеског: *водич кроз животи, тренер животињих вештина, инструктор за лични развој и самосознају...* Опонирајућа страна, особа која је прошла кроз обуку „коучинга”, до последњег дана трајања полемике негирала је свако понуђено преводно решење сматрајући да ништа од тога не може у потпуности пренети сву специфичност изворног значења и саме обуке и учења „коучинга”, не предлажући ништа друго осим да термин остане изворни. Инсистирање поменуте учеснице на страном термину као једином адекватном би се могло објаснити мотивацијом за језичко позајмљивање (MATRAS 2009: 149-153). Ова мотивација може бити двојака, прва се односи на културолошке позајмљенице које обогаћују језик примоца и превасходно се односе на технолошке иновације као што је интернет (FILIPović-KOVAČEVIĆ 2018: 71), а друга је мотивација везана за престижност језика даваоца. Ако се реч позајми из језика једног моћног, економски јаког и утицајног друштва онда је то престижна позајмљеница. Ову појаву Прћић (2011: 157) сматра статусном употребом англицизама, а Филиповић (2005: 10) узроке оваквог позајмљивања сврстава у психолошке разлоге. У случају поменуте опоненткиње, сматрамо да је у питању мотивација везана за престижност језика даваоца, према поменутој дефиницији, али и склоност да појам именован страном речју сматрамо нарочитим, несвакидашњим, што може бити извор мистификације али и начин да се изазове страхопоштовање и тамо где му није место (КЛИКОВАЦ 2017: 70).

Једна од учесница полемике је, с друге стране, врло виспрено приметила: „Питање је коликом броју говорника српског језика је јасно шта све означава *coach* или *коуч*, ако се већ инсистира на тој изнијансираности и већој прецизности. До пре 20 година имали смо генерације које су

ретко училе енглески језик. Да ли је њима прихватљивији коуч због свих тих нијанси у значењу или нпр. тренер или учитељ, са свим мањкавости-ма значења у овом случају?”

Администратори су закључили да је боље некој од постојећих речи (*тренер, вођа, учитељ*) дати ново значење него да се усвоји *коуч*, реч која нам ништа не значи. Као један од аргумената који су администратори изнели а иде у прилог њиховом ставу јесте подсећање на важну особину српског језика да речи немају једнозначну одредницу и да се значења могу допуњавати и мењати.

У електронским и штампаним изворима смо приметили разноликост у суочавању са овим проблемом. Навешћемо примере са портала дневних новина и из писаних медија: У дневном листу Данас⁷ смо нашли: *koučing – trening životnih veština*, професија *life coach, life coaching, poplava raznoraznih koučeva*. У истом тексту стоји и поднаслов: *Ko su life coachevi?* А носиоци овог „занимања” су: *kouč* (мн. *koučeva*), *life coach* (множина *life coachevi*), *životni trener*. Дневни лист Блиц у два текста помиње ову професију. У првом тексту⁸ се среће *učitelj poslovnih veština, predavač* а у другом⁹ *lajf kouč* и *životni trener*, потом се он замењује изразом *moderni gurui*. На порталу Еспресо¹⁰ се чак појављује комбинација двају израза *kouč trener* а особа која похађа ову обуку именована је као *klijent*, док је процес је *koučing*¹¹. Дневни лист Курир¹² употребљава: *istraživač u oblasti koučinga, koučing, organizator interaktivnih radionica*. У

⁷ Текст је доступан на: <https://www.danas.rs/zivot/sta-je-to-koucing-trening-zivotnih-vestina/>

⁸ Линк за текст: <https://www.blic.rs/vesti/beograd/marko-busman-jedan-od-najpoznatijih-svetskih-ucitelja-poslovnih-vestina-dolazi-u-mly6h7s>

⁹ Линк за текст: <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/nemaju-licencu-ni-za-lajf-kouc-a-rade-kao-psiholozi-zivotni-treneri-u-srbiji/9qvpntt>

¹⁰ Текст је доступан на: <https://www.espreso.rs/vesti/drustvo/149051/culi-ste-za-famozni-koucing-ali-nemate-ideju-sta-je-to-srbi-sve-vise-placaju-ove-trenere-foto>

¹¹ У овом тексту се даје и опис активности ове обуке: *Razvoj je ključni element koučinga. Jasnije rečeno, rezultati koučinga mogu biti: postizanje vrhunskih rezultata (posao, sport, upravljanje, učenje...), uspešno završavanje projekata, proširivanje sopstvenih kapaciteta, razvijanje sopstvene vizije, postizanje balansa, identifikacija i aktivacija skrivenih talenata, razvoj lične misije, razvoj kreativnosti, definisanje vrednosti i prioriteta... Sa druge strane, koučing može pomoći kod stresa, blokada, životnih i poslovnih kriza, manjka motivacija, mentalnih blokada, konfliktnih situacija.*

¹² Линк за текст: <https://www.kurir.rs/vesti/biznis/527999/koucing-bez-granica-sa-dzonatanom-pasmorom>

Информеру¹³ смо нашли *life-koučevi* (*treneri životnih veština*), а индиректно, у ширем контексту чланка повезаног са сектама, и изразе *guru* и *savetnici*. Разноликост понуђених преводних или комбинованих опција у медијима не може да чуди, будући да не постоји званични став научне јавности како би се ови појмови користили у српском језику. С друге стране, новинари, аутори чланака, довијају се како знају и умеју, нове термине преводе или не, у зависности од својих знања, осећања за српски језик, што често надилази њихову стручну компетенцију.

Енглеска изворна реч *coach*, *noun* има више значења. У Оксвордовом речнику су дате дефиниције на енглеском са преводом: тренер, међуградски аутобус, кочија; *coach, verb* тренирати, мада у објашњењу стоји „тренирати или учити кога, посебно у спорту или да положи испит” (OXFORD 2009: 159, превод наш), док је *coaching, noun* „процес тренирања некога у спорту, да уради посао боље или да побољша вештине” (OXFORD 2009: 159, превод наш), док је друго значење „допунска настава”. Речник енглеског MW за *coach* даје следеће објашњење: a person who teaches and trains an athlete or performer, a person who teaches and trains the members of a sports team and makes decisions about how the team plays during games; *British*: a private teacher who gives someone lessons in a particular subject. Као синоними за *coach* наводе се *trainer* као именица, а глаголи: *counsel, guide, lead, mentor*.

У Речнику новијих англицизама реч **коуџ**, а *m* (енгл. [coach] *coach*) дефинисана је у значењу спортски тренер (Vasić i dr 2018: 142). У другим речницима српског језика ове речи нема.

Реч *training* се у речнику MW објашњава: 1a: the act, process, or method of one that trains, b: the skill, knowledge, or experience acquired by one that trains, 2: the state of being trained. Као синониме исти речник наводи *drill, exercise, practice, routine* и *workout*, а пример у реченици: *The job required special training. She owes flexibility to her early training as a dancer.* У Оксвордовом речнику нпр. уопште нема речи *training* али постоји *trainer* - у првом значењу *џајшика*, а у другом је значењу дат превод *тренер* и *инструктор* а објашњење је (превод наш): *особа која учи људе или животиње како да ураде добро одређени посао или савладају вештину, или да тренирају одређени спортови* (OXFORD 2009: 858). У речнику LDOCE стоји за *training* 1. the process of training or being taught the skills

¹³ Штампано издање од 1. 4. 2019. текст под називом Sektaši vrebaju preko interneta!

for a particular job or activity (On the course we received training in every aspect of the job, The shop opens late on Fridays because of staff training), 2. physical exercises that you do to stay healthy or prepare for a competition (She's in training for the Olympics). Док у истом извору за *train* постоји шест значења са примерима: 1. teach somebody (All staff will be trained in customer service skills), 2. teach an animal (These dogs are trained to detect drugs), 3. prepare for sport (Brenda spends two hours a day training for the marathon), 4. aim something (She trained her binoculars on the bird), 5. develop something (You can train your mind to relax), 6. plant - to make a plant grow in a particular direction by bending, cutting, or tying.

У РСЈ: **тренер** – м. енгл. спорт. онај који руководи *тренирањем*, *вежбањем* *спортисџа*: фудбалски ~, ~ каратиста. Док је **тренинг** м енгл. спор *системајско вежбање*, *увежбавање* *спортисџа* у одређеној *спортиској дисциплини*. **Тренирати**, несв. 1.а. *вежбајџи*, *увежбавајџи* која у каквој *спортиској дисциплини*, *припремајџи* која за *спортиски настуј*, за *шакмичење*: ~ фудбалере. б. *обучавајџи*, *увежбавајџи* животиње да изводе разне *покреће* или *вешџине*, *дресирајџи*: ~ животиње у циркус. 2.а. *увежбавајџи* се, *припремајџи* се за *спортиски настуј*, за *шакмичење*: ~ кошарку. б. *системајски понављајџи* неку радњу у циљу учења, *усавршавања* у њој: ~шут. (2011: 1309).

У књизи *Енглески у српском* помиње се **тренинг** као један од примера за домаћи неологизам. Домаћи неологизми су речи које постоје у језику, али се садржински употребљавају на нов начин, тј. постојећој речи се додаје ново значење, тако се тренинг употребљава и у смисли „обука, обучавање, оспособљавање” (Прџић, 2019: 125-126). Прџић **тренинг** помиње и у *Речнику новијих англицизама* [enɡl training] обука за неки посао или вештину (2018: 263). Дати су и примери: 1. Верификатори ће проћи обуку. 2. Типични програми укључују технике опуштања, обуку и тренинг комуникације (2018: 263). У *Српско-енглеском речнику лажних парова* (Хлебџец 1997), постоје примери за речи *трениер* и *тренирајџи* и правилни преводни еквивалентни на енглеском језику (тренер; инструктор = trainer, дрџер = (animal) trainer, школски авион = trainer, патика == trainer/training-shoe; тренирати = train [човек], дрџирати= train [животињу], школовати; обучавати; вежбати = train (школован глас = trained voice; обучен војник = trained soldier, медицинска сестра = trained nurse, факултетски образован = university trained) (109–110). Појаву лажних парова Хлебџец описује као замке у које падају они који

уче страни језик, па чак и преводиоци (1997: 3). По дефиницији „лажни парови” су облици сличне речи који припадају различитим језицима, при чему се њихова значења разликују потпуно или делимично, што се објашњава полисемичношћу речи.

У монографији *Српски језик у џранзицији: о анлицизмима у економском рејистру* скреће се пажња на појаву термина *џренини* у економском дискурсу упркос постојању домаће речи *обука*, која прецизно описује садржај енглеског појма, те стога не постоји потреба да реч *џренини* проширује значење, поготово што је у питању реч страног порекла (SILAŠKI 2012: 37). Одбор за стандардизацију српског језика се 1999. у Закључку 10 поводом маркетиншке терминологије дотакао именице *џренини*. *Трејнини* се сврстава у другу групу тзв. позајмљеница из лењости кад се имају у виду одомаћене речи које се употребљавају у ширем значењу, а то значење је већ покривено другом речју, тако *џренини* „припада домену спорта и нема никаквих разлога да проширује значење” (КЛИКОВАЦ 2017: 72).

Из свега наведеног изводи се закључак да се речи *џренер* и *џренираџи* у српском стандарду односе на спорт, док је појава неологизма у значењу „обука, обучавање”, заправо повезано са појмом позајмљеницама из лењости, које настају као последица лошег превода.

Дакле, како се може разрешити проблем ових термина? Можемо поставити три питања: а) Да ли би требало да се прихвати реч *коуч*, која је непозната говорницима српског језика а уз то и неприлагођена његовом језичком систему? б) Да ли да се прихвати именица *џренер* као решење са проширеним значењем које се не бележи у нормативним речницима? или в) би требало пронаћи неко одговарајуће друго решење из постојећег богатог речничког фонда српског језика?

Наше мишљење је да је најбоље по српски језик да се проблем реши на трећи начин, будући да ово ново занимање има далеко комплексније значење од речи *џренини*, а за носиоца професије – *џренер*. Сматрамо да је потребно и могуће наћи преводни еквивалент прилагођен српском језику пре него што ово занимање званично добије статус професије а стручњаци своје одговарајуће лиценце за рад. Док су *коучини* и *коуч* са свим варијантама које се срећу у употреби као што су *life coaching*, *лајф коучини*, *лајф коуч*, *коуч џренер* и сл. неприхватљиве за српски језик због своје неразумљивости, а њихово увођење у српски стандард би представљало доказ немоћи српског језика да се одупре надирању непотребних туђица.

На основу поменутих извора издвојили бисмо као добра решења¹⁴ следећа: *учишљ животињних (пословних) вештина, предавач, саветник*, који се понекад срећу, док за сам процес нисмо приметили ниједно одговарајуће решење у поменутих изворима. Поред учитеља животних (пословних) вештина и саветника, уз додатак, из области животних (пословних) вештина које смо ексцерпирани у изворима, сматрамо да би у обзир могли доћи и следећи термини које нисмо нашли у медијима али јесмо у дискусијама: *(психо)терапевуи, стручњак за развој личности, инструктор вештина живљења (рада, управљања)*. За сам процес бисмо предложили: *обука¹⁵, подука¹⁶, курс¹⁷, терапија¹⁸, саветовање¹⁹, течај²⁰, а за шире појмове – теорија и пракса животних (пословних, управљачких) вештина, подришка у развоју* и сл. Пожељно би било уклопити вршиоца активности и сам процес, на пример: учитељ животних (пословних, управљачких) вештина и обука животних (пословних, управљачких) вештина, школа животних вештина; саветник из области животних (пословних, управљачких) вештина и саветовање из области животних (пословних) вештина; терапеут, са варијантама: (психо)терапеут, пословни терапеут, терапеут животних (пословних, управљачких) вештина, а процес – терапија (психотерапија, пословна терапија, терапија животних вештина...). Уколико би главно мерило било једнолексемно решење због тенденције језичке економије, онда бисмо као најбоље решење предложили да то буде (психо)терапеут и (психо)терапија као опште именовање суштине активности и професије.

¹⁴ Приметили смо да само новинари и преводиоци покушавају да пронађу одговарајући преводни еквивалент у српском језику, док се стручњаци из ове области у то не упуштају.

¹⁵ обука (ж систематско давање, односно узимање поука у циљу стицања потребних знања и корисног искуства, настава, учење (школско и групо)...

¹⁶ подука ж 1. по(г)учавање. 2. поучан савети.

¹⁷ курс м 2.а. систематско излагање неке науке или некој њеној дела у вишој школи. б. низ предавања и вежби, организована настава којом се слушаоци осисобљавају у нечему, течај.

¹⁸ терапија ж грч. мед. 1. начин лечења, лечење. 2. терапеутика.

¹⁹ саветовање, 1. ил. им. од саветоваши (се), 2. скуп, састанак сазван ради расправљања некој питања, договарања о нечему и сл.

²⁰ течај м 1. краћа обука за стицање основних знања из теорије и праксе појединих наука или занимања, курс. б. шк. скупљање у школовању, разред, годиште, година; полугође, семестар.

Навели смо неке могућности које сматрамо пригодним, верујемо да има још оних које покривају суштину рада и процеса „коучинга” а нису толико неприлагођени изговору и разумевању носиоцима српског језика као што су *коучини* и *коуч*. Именице *шренини* и *шренер*, такође не сматрамо адекватним решењем, иако се у значењу обука, обучавање, односно онај који обучава, појављују као неологизми, али та употреба у српском језику није нормативно описана и прихваћена, што сведочи и поменута Одлука Одбора за стандардизацију српског језика.

Друга могућност јесте да се представници ове нове професије обрате Одбору за стандардизацију српског језика (као што је то урадило предузеће „Клио” и поставило питање да се утврди неколико термина из области хомеопатије²¹) и да добију одговор, који би, свакако, био промишљен, релевантан и обавезујући. Само да ли би у том случају тај посао и даље звучао тако помодно и интригантно?

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА

- БОГДАНОВИЋ 2014: Милош Богдановић. *Англицизми у технолошком дискурсу савременог српског језика 21. века*. Трендови у пословању. Год 3, број 3, 1/2014, 2936.
- БОРАНИЈАШЕВИЋ 2017: Марија Боранијашевић. Неоправдана употреба англицизама у новинарском дискурсу. *Годишњак Факултета за културу и медије*, бр. 9, год. IX, 61–78.
- ВУЈАКЛИЈА 1980: Милан Вујаклија. *Лексикон страних речи и израза*.
- ВУЛЕТИЋ 2015: Александар Ђ. Вулетих: *Контакти енглеског и српског језика у области банкарства и финансија*. Филолошки факултет, Београд 2015, 229.
- ДОБРИЋ 2008: Никола Добрић. *Ушлицај енглеског на називе полова*. „Језик, књижевност, глобализација”. Зборник радова. Филолошки факултет Ниш, 2008, 302–316.
- КАТИЋ 2003: Марина Катић. Англицизми у језику технике. Зборник радова XLVII „Конф за ЕТРАН”. Херцег Нови, 8-13 јуна 2003, том 3, 241–244.
- КЛАЈН 2008: Иван Клајн. Пуризам и антипуризам у данашњем српском језику. *Јужнословенски филолози* LXIV, 153–176.

²¹ Одлука Одбора за стандардизацију бр. 14: <http://www.isj.sanu.ac.rs/2018/11/05/odluke-odbora-za-standardizaciju-srpskog-jezika/>

- КЛИКОВАЦ 2017: Душка Кликовац. *Маркетиншка терминологија* (Одлука бр. 10) у: Одлуке Одбора за стандардизацију српског језика. Поводом 20 година од оснивања, припредили Вељко Брборић, Јован Вуксановић, Милан Тасић и Срето Танасић. Београд: НМ либрис 2017, 69–74.
- ПЕТРОВ 2015: Ана Петров. *Класификација и формална адапација англицизама у српском и чешком језику у модном дискурсу*. Брно.
- РАДОЈКОВИЋ 2018: Јована Радојковић. Англицизми у спорту. *Синтеза*, 324–329.
- РСЈ 2011: *Речник српскога језика*. Измењено и поправљено издање. Нови Сад: Матица српска.
- ХЛЕБЕЦ 1997: Борис Хлебец. *Српско-енглески речник лажних њарова*. Београд: Требник.

- ВАЛИЋ 2009: Sanja Bajić. Nastanak pravopisne pseudonorme pod uticajem engleskog jezika. *Srpski jezik – studije srpske i slovenske* 14/1-2, 331-346.
- BOGIĆEVIĆ 2013: Marija Bogićević. Koučing-pojam, vrste i koučing rukovodilaca. *Adragoške studije*, broj I, maj, 147–160.
- BUGARSKI 1997: Ranko Bugarski. *Jezik u kontaktu*. Београд: Ћигоја штампа – XX век.
- FILIPOVIĆ-KOVAČEVIĆ 2018: Sonja Filipović-Kovačević. Leksika u srpskom jeziku pod uticajem engleskog u žargonu omladine i klipovima jutjubera Jaserštajna. *Годишњак Филозофског факултета у Новом Саду*, књига XLIII-1, 69-81.
- FILIPOVIĆ 1986: Rudolf Filipović. *Teorija jezika u kontaktu. Uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: JAZU i Školska knjiga.
- FILIPOVIĆ 1990: Rudolf Filipović. *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo, razvoj, značenje*, Zagreb.
- FILIPOVIĆ 2005: Sonja Filipović. *Izgovor i pisanje računarskih anglicizama u srpskom jeziku*. Београд: Задужбина Андрејевић.
- KOVAČEVIĆ 2009: Živorad Kovačević. *Lažni prijatelji u engleskom jeziku. Zamke doslovnog prevođenja*. Београд: Albatros plus, 2009.
- LDOCE 2020: *Longman Dictionary of Contemporary English*, <https://www.ldoceonline.com/> Accessed 5 Jun.
- MATRAS 2009: Yaron Matras. *Language Contact*. Cambridge: Cambridge University Press.

- MW 2020: *Merriam-Webster.com Dictionary*, Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/coach>. Accessed 5 Jun.
- MIŠIĆ-ILIĆ, LOPIČIĆ 2011: Biljana Mišić-Ilić, Vesna Lopičić. Pragmatični anglicizmi u srpskom jeziku. *Зборник Матице српске за лингвистику* LIV/1, 261–273.
- OXFORD 2009: *Oxford English-Serbian Student's Dictionary*. Oxford University Press.
- P.K, M. M. 2019. K.P, M. M. Sektaši vrebaju preko interneta! *Informer*, ponedeljak, 1. 4. 2019, 8–9.
- PRČIĆ 2004: Tvrtko Prčić. O anglicizmima iz četiri različita, ali međupovezana ugla. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*. Нови Сад: Матица српска, 113–130.
- PRČIĆ 2011: Tvrtko Prčić. *Engleski u srpskom*. Drugo izdanje. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- SILAŠKI 2009: Radmila Silaški. Economic terminology in Serbian and Croatian: a comparative analysis of anglicisms. *Facta Universitatis, Series: Linguistics and Literature* 7/1 (220): 75–86.
- SILAŠKI 2012: Nadežda Silaški. *Srpski jezik u tranziciji: o anglicizmima u ekonomskom registru*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta.
- VASIĆ I DR. 2018: Vera Vasić, Tvrtko Prčić, Gordana Najgebauer. *Rečnik novijih anglicizama. Do you speak anglosrpski?* Novi Sad: Zmaj, 2001. (=) Vasić 2018: Vera Vasić, Prčić, Tvrtko, Nejgebauer, Gordana. *Rečnik novijih anglicizama*. Filozofski fakultet, Novi Sad, treće elektronsko izdanje.

ЕЛЕКТРОНСКИ ИЗВОРИ (ПРИСТУПЉЕНО 26. 2. 2019):

- <https://www.danas.rs/zivot/sta-je-to-koucing-trening-zivotnih-vestina/>
<https://www.blic.rs/vesti/beograd/marko-busman-jedan-od-najpoznatijih-svetskih-ucitelja-poslovnih-vestina-dolazi-u/mly6h7s>
<https://www.blic.rs/vesti/drustvo/nemaju-licencu-ni-za-lajf-kouc-a-rade-kaop-siholozi-zivotni-treneri-u-srbiji/9qvpntt>
<https://www.espresso.rs/vesti/drustvo/149051/culi-ste-za-famozni-koucing-ali-nemate-ideju-sta-je-to-srbi-sve-vise-placaju-ove-trenere-foto>

<https://www.kurir.rs/vesti/biznis/527999/koucing-bez-granica-sa-dzonatanom-pasmorom>

<http://www.isj.sanu.ac.rs/2018/11/05/odluke-odbora-za-standardizaciju-srpskog-jezika/>

Dragana D. Savin

Summary

Coaching, training, or something else?

The paper deals with the unadapted English loanwords *coaching* and *coach*, the possibilities of their translation and recommendations for their translation equivalents, which are based on the newspaper articles' research as well as polemics in a language group on Facebook dealing with the same topic. The aim of the paper is to point out the immense influence which the English language has on the Serbian lexis, the import of the unnecessary English words and phrases into Serbian due to bad translations, and the need to react to this issue by finding suitable translational solutions since there exist semantically appropriate words for these term in the lexical stock of the Serbian language. The group of appropriate terms includes the following: *učitelj*, *predavač*, *savetnik*, (psiho)terapeut, *instruktor*, and, as far as the process is concerned, it contains: *save-tovanje*, *obuka*, *poduka*, *kurs*, *terapija*, *tečaj*, while the terms *trener* and *trening* are not considered the adequate translations, for, in the Serbian standard language, they are used for denoting sports activities.

Keywords: coaching, couch, training, trainer, term, Anglo-Serbian, Serbian language.